

Dier&Recht
advocaat van de dieren

September 2020

Paardenleed in de aangespannen sport

INHOUDSOPGAVE

1. Samenvatting	3
2. De aangespannen sport in Nederland	4
3. Aantastingen van paardenwelzijn	5
De staartbeugel en gember in de anus	6
De houding, het hoofd en de gevoelige mond	7
Beenactie: te lange hoeven, zware ijzers en training	13
Het aantasten van de zintuigelijke waarneming	18
4. Wet- en regelgeving	19
Wet Dieren	20
'Zonder redelijk doel'	20
Aangespannen sport in huidige vorm onwettig	21
Wedstrijdreglement KNHS	21
5. Conclusie en aanbevelingen	22
6. Bijlage I: wijziging artikel 817 - aanvullingen tuigpaarden hulpmiddelen	24
7. Bijlage II: memorie van toelichting wet dieren	25
8. Bijlage III: mishandeling niet nieuw	27

SAMENVATTING

Daar waar dieren in competities gebruikt worden, komt al snel hun welzijn en gezondheid in het gedrang. Dat is zéker het geval als onnatuurlijke houdingen en bewegingen het belangrijkste beoordelingscriterium zijn. Dit is precies wat er gebeurt in de aangespannen paardensport.

Dit rapport gaat in op welzijns- en gezondheidsproblemen als gevolg van het trainen en showen van paarden in de aangespannen sport. Aangespannen rijden gebeurt met paard en wagen. Het paard of het stel paarden dat het mooiste loopt – met ruime passen en opgeheven hoofd en benen – krijgt de beste beoordeling van een jury. Let op de termen: dit gaat alleen over de aangespannen sport, niet over het ‘rijden met een karretje’ of menen in het algemeen. Bij de aangespannen sport gaat het erom dat de manier van lopen zo extreem mogelijk geshowd wordt. Met name het trainen en het vastzetten van de houding van het paard geeft welzijns- en gezondheidsproblemen.

Om het paard een extreme gang te laten tonen, worden er dwangmiddelen en trainingsmethoden ingezet die het dier geen goed doen:

- Met een opzetteugel (een vaste teugel vanaf de schoft, langs de oren, bevestigd aan een smal bit in de mond) wordt er druk uitgeoefend op de mond teneinde een hoge hoofdhouding te krijgen. De nek wordt zoveel mogelijk achterover getrokken: dit noemt men een ‘opgerichte’ houding. Zodra het paard een meer natuurlijke houding wil aannemen, trekt de opzetteugel aan het bit, waardoor de mondhoeken op pijnlijke wijze omhooggetrokken worden, en ontstaat er druk achter de oren.
- Het onnatuurlijk hoog opheffen van de knieën krijgt een hoge waardering tijdens wedstrijden. Om deze beweging af te dwingen worden de hoeven extra lang gehouden, en worden er tijdens trainingen gewichten en kettingen om de benen gebonden, die tegen de gevoelige kootholte en op de gevoelige kroonrand van de hoeven slaan. Ook worden er stevige elastieken bevestigd aan de benen, om paarden te trainen in het hoger optillen van de benen.
- Om de paarden te sturen, wordt er gebruikgemaakt van een scherp bit in de gevoelige paardenmond. Meestal hebben deze bidden een hefboomwerking voor een extra krachtige – pijnlijke – inwerking in de mond, en worden ze onder de kin gecombineerd met een strakke neusriem. Tijdens trainingen wordt soms de tong vastgebonden aan de onderkaak; men denkt hiermee meer controle te hebben over het paard. Door de strakke neusriem en de vastgebonden tong kan het paard zich niet verzetten. Het paard kan de pijn niet ontkomen door de mond te openen of met de tong tegen het bit te drukken. Alle mogelijke manieren om verzet te bieden tegen het pijnlijke bit worden afgenomen.
- Voor een ‘sierlijke’ houding van het paard wordt met behulp van een staartbeugel de staart in een onnatuurlijk hoge positie gedwongen. Omdat zijn staart is vastgebonden, kan het paard deze niet gebruiken voor zijn balans.
- Illegaal, maar toch vaak toegepast, is het zogenaamde ‘gemberen’: er wordt een brandende stof, zoals gember of sambal, op of in de anus van het paard aangebracht. Hierdoor knijpt het paard zijn bilspieren samen, toont het energieke, en gaat zijn staart verder omhoog.

- Omwille van het gewenste uiterlijk wordt de zintuiglijke waarneming van het paard ernstig beperkt. Om het paard er 'vrolijk' uit te laten zien, worden met behulp van oordoppen de oren naar voren gedwongen. Het blikveld wordt sterk beperkt door oogkleppen. Oor- en neusharen worden geschoren, waardoor ook de tastzin beperkt wordt.

Van overheidscontrole op de aangespannen sport tijdens trainingen of wedstrijden is geen sprake. Dat komt mede doordat men ervan uitgaat dat de paardensector zichzelf reguleert: via de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) bijvoorbeeld. Van zelfregulering is evenwel geen sprake aangezien noch de reglementen, noch de controles van die reglementen veel voorstellen.

Veel misstanden zijn onbekend bij het grote publiek. Buitenstaanders weten niet hoeveel stress en pijn de paarden hebben. Binnen de sport wordt dieronvriendelijk handelen als noodzakelijk gezien¹ of oogluikend toegestaan.² Training die neigt naar dierenmishandeling vindt plaats buiten het zicht, op privéterrein. En áls de KNHS al om een diervriendelijker behandeling vraagt, zoals toen ze in 2019 vroeg om een verbod op oordoppen en opzetteugels,³ dreigen de leden hun lidmaatschap te beëindigen. In 2020 hebben de tuigpaarden- en hackneyvereniging hun lidmaatschap bij de KNHS beëindigd. Ook kan men de activiteiten buiten de KNHS om te organiseren.

Stichting Dier&Recht wil dat er een einde komt aan dit soort uitwassen in de paardensport. Aangespannen rijden in de huidige vorm is in strijd met de *Wet Dieren*. Het gebruik van bitten met hefboomwerking, dubbele hoefijzers en oordoppen, en het 'opzetten' van een paard aan de teugel moet per direct verboden worden: deze praktijken dienen geen redelijk doel, en het welzijn van de paarden wordt er ernstig door geschaad.

02

DE AANGESPANNEN SPORT IN NEDERLAND

In Nederland zijn zo'n 500.000 mensen geïnteresseerd in paarden en paardrijden. Hiervan is 10 procent actief op wedstrijden georganiseerd door de KNHS.⁴ De aangespannen sport is (in 2019) met 400 betrokkenen en 100 actieve leden een kleine subgroep. De paarden moeten rondlopen in een rijbak of in een rechte lijn door een straat om hun bewegingen te showen. Er wordt geen parcours afgelegd, zoals bij mensen het geval is. De paarden worden met één of meerdere dieren voor een wagen gespannen. Het paard of het paardenspan dat het 'mooiste' loopt, wordt door een jury gekozen tot winnaar.

De leden zijn georganiseerd in drie verenigingen met elk een eigen discipline: de Vereniging van Tuigpaardrijders Nederland (VTN), de Vereniging van Hackneyrijders Nederland (VHN) en

¹ Denk aan bitten met hefboomwerking, opzetteugels, zweepgebruik, geschoren neusharen.

² Denk aan te strakke neusriemen, gemberen, dwangmiddelen in training.

³ <https://www.knhs.nl/nieuws/2018/verslag-forum-aangespannen-sport-12-november/>

⁴ https://www.knhs.nl/media/11389/nederland-paardenland_web-v2.pdf

03

AANTASTINGEN VAN PAARDENWELZIJN

De aangespannen paardensport veroorzaakt op diverse manieren ernstige welzijns- en gezondheidsproblemen bij de deelnemende paarden.

De optoming voor het verkrijgen van de abnormale houding

Op deze foto van een tuigpaard op een wedstrijd in Workum (2019) wordt de optoming (het tuig dat de paarden om hebben) getoond. Het doel van de hulpmiddelen, en de welzijnsproblemen die erdoor ontstaan, worden in dit hoofdstuk uitgelegd.

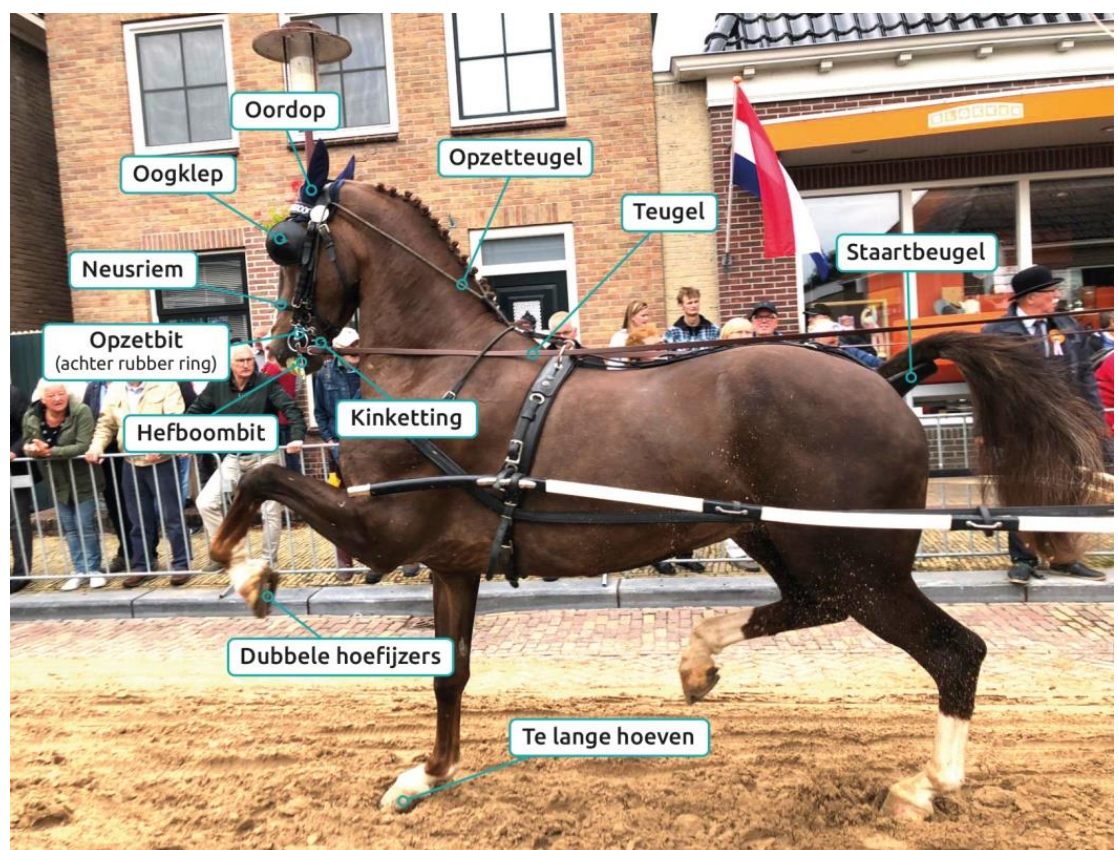

Foto 1 Een tuigpaard tijdens een wedstrijd (Workum 2019)

⁵ <https://www.knhs.nl/top-sport/disciplines/aangespannen-sport/wat-is-aangespannen-sport/>

DE STAARTBEUGEL EN GEMBER IN DE ANUS

Een paard gebruikt zijn staart om in balans te blijven en om bijvoorbeeld vliegen weg te slaan. Normaalgesproken hangt de staart ontspannen langs het lichaam of beweegt ritmisch mee tijdens het lopen.

Bij de aangespannen sport wordt het als sierlijk gezien als een paard zijn staart hooghoudt. Dit is onnatuurlijk en alleen mogelijk als er geforceerd wordt. Hiervoor wordt vaak gebruikgemaakt van een staartbeugel (zie foto 2 en 3).

Foto 2 Een staartbeugel

Foto 3 Een staartbeugel in gebruik

De staartbeugel is vervelend voor het paard omdat het daardoor zijn staart niet goed kan gebruiken voor zijn balans. Het dier kan dan namelijk niet meer zwiepen met zijn staart. Ondanks de onnatuurlijke houding en de invloed ervan op de balans van het paard, mag de staartbeugel volgens het wedstrijdreglement van de KNHS gewoon gebruikt worden bij wedstrijden.⁶

Een andere manier om de staart omhoog te krijgen is het zogenaamde 'gemberen'. Hierbij wordt gember, sambal of een andere brandende stof op of in de anus van een paard aangebracht. Door de brandende stof knijpt het paard zijn bilspieren samen en gaat de staart omhoog. In het wedstrijdreglement van de KNHS staat dat gemberen verboden is met diskwalificatie als gevolg. Toch is binnen de wereld van de aangespannen paardensport algemeen bekend dat gemberen regelmatig wordt toegepast. Omdat er bij wedstrijden gecontroleerd wordt, smeren sommige paardeneigenaren de brandende stof al eerder op of in de anus, bijvoorbeeld onderweg naar een concours. Om ervoor te zorgen dat het middel moeilijk terug te vinden is, wordt bijvoorbeeld sap gebruikt in plaats van een heel stuk gember.

Tijdens een wedstrijd in Workum, 2019 werd gezegd: *Ja, je kan peper en sambal in de aars doen, dan trekken ze de staart beter op. Maar hier heb je een staartbeugel dus is het niet nodig. Maar op een keuring doen ze dat wel... Het mag niet hoor, maar de paarden hebben er eigenlijk geen last van. Het toont wat mooier. Als een paard met de staart tussen de benen loopt, is dat geen mooi gezicht.*

⁶ <https://www.knhs.nl/media/16045/disciplinereglement-aangespannen-sport-versie-2019.pdf>

DE HOUDING, HET HOOFD EN DE GEVOELIGE MOND

Om controle uit te oefenen op het paard, voorziet men het van een hoofdstel met bit. Het hoofdstel is één van de hulpmiddelen om met het paard te kunnen communiceren over richting en snelheid. (Men kan ook communiceren met een paard via stem en lichaamshouding.) De meeste hoofdstellen met bit hebben zeven contactpunten op het paard, waarmee de menner of ruiter controle uit kan oefenen. Die contactpunten liggen op de tong, de lagen (het tandeloze deel van de mond), de lippen, de kingroeve (de gevoelige overgang van onderlip naar kaak), de nek, de neus en het verhemelte.⁷ Stuk voor stuk heel gevoelige plekken. Op foto 4 is een paard met hoofdstel te zien, zoals gebruikt tijdens een evenement.

Hoofdstel in de aangespannen sport

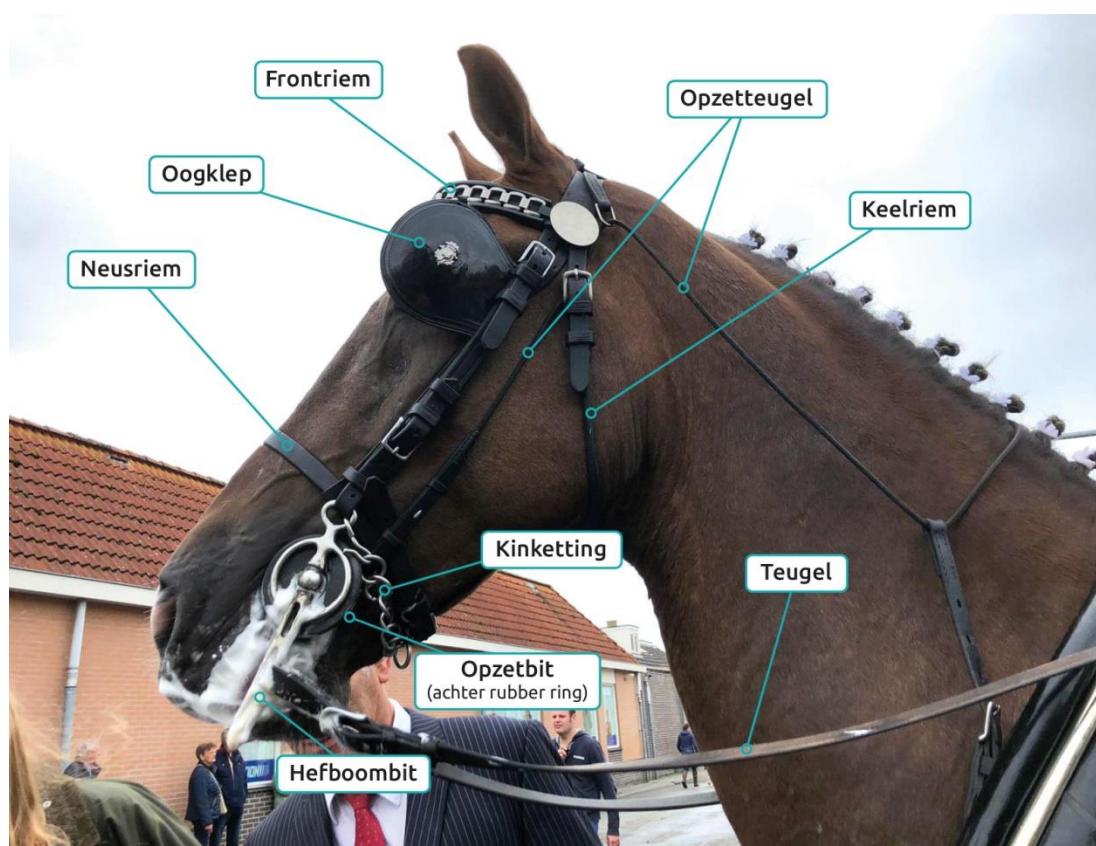

Foto 4 Op dit paard wordt met veel dwangmiddelen ingewerkt.

Foto 4	Mogelijke dierenwelzijnsimplicaties
Teugel	Hiermee trekt men aan het bit, dat in de gevoelige mond zit. Kan pijn en verwondingen veroorzaken.
Opzetteugel	Fixeert het paardenhoofd in een nare hoge positie. Het bit, dat in de gevoelige mond zit, kan pijn en verwondingen veroorzaken.
Oogklep	Beperkt het zicht.
Neusriem	Snoert de mond dicht en belemmert gapen, kauwen, etc.

⁷ Clayton, H. M. (1985). "A fluoroscopic study of the position and action of different bits in the horses mouth." J. equine veterinary science 5(2): 68-77.

Opzetbit	Smal bit dat vastzit aan de opzetteugel: trekt de mondhoeken omhoog als het paard zijn hoofd lager wil houden. Kan pijn en verwondingen veroorzaken.
Hefboombit	Bit met 'scharen', dat een hefboomwerking geeft. Met de teugels zorgt de menner voor druk in de mond. Dit kan ernstige verwondingen veroorzaken.
Kinketting	Drukt pijnlijk op het bot van de onderkaak wanneer er aan het bit getrokken wordt.

VERWONDINGEN DOOR HET BIT

Het bit in de gevoelige mond van het paard kan erg pijnlijk zijn en schade veroorzaken in de mond. Paardentandartsen zien met regelmaat zweren en wondjes in de mond, ontstaan door het bit.^{8 9 10 11} Het bit kan een reeks aan ernstige problemen veroorzaken:^{12 13 14 15 16 17 18 19}

- slikproblemen²⁰
- beschadigingen van de (tandvlees)lagen, tot het afsplinteren van het kaakbot aan toe²¹
- blaren, zweren en wondjes op het verhemelte, de mondhoeken en de tong^{22 23 24}
- mogelijk permanente schade aan het strottenhoofd²⁵
- laaghangend verhemelte^{26 27}
- blijvend schudden van het hoofd, en andere neurologische problemen²⁸
- tandenknarsen

⁸ McGreevy, P., et al., How riding may affect welfare: What the equine veterinarian needs to know. *Equine Veterinary Education*, 2011. 23(10): p. 531-539.

⁹ Randle, H. and P. McGreevy, The effect of noseband tightness on rein tension in the ridden horse. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 2013. 8(2): p. e18-e19.

¹⁰ Fenner, K., et al., The effect of noseband tightening on horses' behavior, eye temperature, and cardiac responses. *PloS one*, 2016. 11(5): p. e0154179. 91.

¹¹ McGreevy, P., A. Warren-Smith, and Y. Guisard, The effect of double bridles and jaw-clamping crank nosebands on temperature of eyes and facial skin of horses. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 2012. 7(3): p. 142-148.

¹² Friedberger, J., 1970. Modern horse training methods—what is justifiable? *Vet. Rec.* 87, 231–299.

¹³ Miller, R., 1995. Desensitization to frightening stimuli. *Behavior of the horse. J. Equine Vet. Sci.* 15, 299–300.

¹⁴ Waran, N., McGreevy, P., Casey, R., 2002. Training methods and horse welfare. In: Waran, N. (Ed.), *The Welfare of Horses*. Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, The Netherlands, pp. 151–180.

¹⁵ McLean, A., 2003. *The Truth About Horses*. Australian Equine Behaviour Centre, Vic., Australia.

¹⁶ Odberg, F.O., Bouissou, M.F., 1999. The development of equestrianism from the baroque period to the present day and its consequences for the welfare of horses. *Equine Vet. J. Suppl.* 28, 26–30.

¹⁷ Cook, W.R., 1999. Pathophysiology of bit control in the horse. *J. Equine Vet. Sci.* 19, 196–204.

¹⁸ Odberg, F.O., Bouissou, M.F., 1999. The development of equestrianism from the baroque period to the present day and its consequences for the welfare of horses. *Equine Vet. J. Suppl.* 28, 26–30.

¹⁹ Cook, W.R., 1999. Pathophysiology of bit control in the horse. *J. Equine Vet. Sci.* 19, 196–204.

²⁰ Cook, R. W. en H. Strasser (2003). *Metal in the Mouth: The Abusive Effects of Bitted Bridles*.

²¹ Paardentanden: een boek over leeftijdschatting en gebitsproblemen bij paarden. E. Offereins

²² Öhman, C. (2009). *Rein Tension Measures as Indicator of Horse Rider Communication*. Student Report. Skara, Sweden

²³ Rijckaert 2013, "De impact van het bit op de paardenmond: een klinische veldstudie bij 120 paarden. Veterinaire Faculteit Gent.

²⁴ Björnsdóttir S, Frey R, Kristjansson T, Lundström T. Bit-related lesions in Icelandic competition horses. *Acta Vet Scand.* 2014;56(1):40. Published 2014 Aug 13. doi:10.1186/s13028-014-0040-8

²⁵ Cook, R. W. en H. Strasser (2003). *Metal in the Mouth: The Abusive Effects of Bitted Bridles*.

²⁶ Cook, R. W. en H. Strasser (2003). *Metal in the Mouth: The Abusive Effects of Bitted Bridles*.

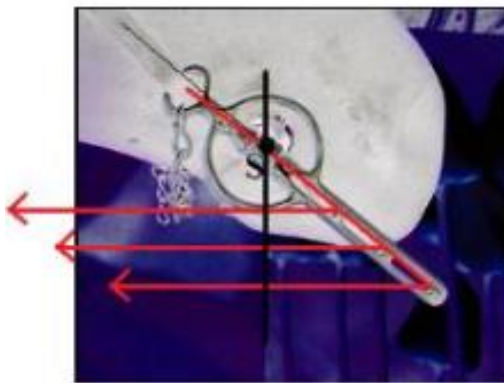
²⁷ Cook, W.R. (2002) Bit-induced asphyxia in the horse: elevation and dorsal displacement of the soft palate at exercise. *J. Equine. Vet. Sci.* 22, 7-14.

²⁸ Cook, R. W. en H. Strasser (2003). *Metal in the Mouth: The Abusive Effects of Bitted Bridles*.

Over de problemen met het bit en de mogelijke oplossingen hiervoor publiceerden we in januari 2020 een rapport: Het bit: een dwangmiddel in de paardensport

DE WERKING VAN HET BIT

Het meest gebruikte bit is de liverpoolstang. Volgens het *Wedstrijdreglement aangespannen sport* van de KNHS zijn in principe alle soorten liverpoolstangen toegestaan. Omdat deze bidden het meest gebruikt worden, leggen we hier de werking ervan uit. Op foto 5, 6 en 8 zijn voorbeelden van liverpoolstangen te zien. De stang in het midden is het eigenlijke bit. Het bit wordt in de mond van het paard gebracht en ligt op het tandeloze stuk (de 'lagen') tussen de snijtanden en de kiezen.^{29 30} Als er aan de teugel wordt getrokken, werkt het bit in op de lagen, de mondhoeken, de lippen, de tong en het verhemelte. Door te verschuiven kan het bit tegen de kiezen aan komen te liggen.³¹ Het paard kan de druk van het bit op de gevoelige delen in de mond verminderen door zijn mond te openen. Ook kan het paard zijn tong gebruiken om gevoelige delen als het ware te beschermen tegen het bit.

Figuur 1: Illustratie van het hefboomeffect van de verschillende bevestigingspunten voor de teugel aan de liverpoolstang

Een bit met 'scharen' (de langere uitstekende delen waar de teugel aan vastzit), zoals de liverpoolstang, draait als er aan de teugel wordt getrokken. Dit geeft een hefboomeffect. Hierdoor werkt de kinketting in op de gevoelige kingroeve. Daarnaast trekken de bakstukken (riemen die achter de oren langs over de wangen van het paard lopen, en vastzitten aan de bovenste ringen van de liverpoolstang) de riem strak, wat druk achter de oren geeft.³² De scharen hebben alleen een hefboomeffect als de teugel lager wordt vastgemaakt dan aan het mondstuk (de grote ringen) zelf.³³ Dit is goed te

zien in figuur 1. Hoe verder weg de teugels van het mondstuk (S) worden bevestigd, hoe groter het hefboomeffect en daarmee ook de inwerking op de mond, de kin en de oren van het paard. Uit onderzoek blijkt dat de teugeldruk bij het rijden met een wagen sowieso hoger is dan bij het berijden van een paard.³⁴

Bij stangbitten – bitten met een vaste rechte stang – wordt de afstand tot het verhemelte groter als er aan de teugels wordt getrokken. Er wordt echter ook gebruikgemaakt van bitten met een tongboog of gebroken stang, die in het verhemelte prikken als de teugels worden aangetrokken. Alle bitten hebben hun unieke manier van drukverdeling, waarbij tandvlees,

²⁹ Engelke, E. en H. Gasse (2003). "An anatomical study of the rostral part of the equine oral cavity with respect to the position and size of a snaffle bit." *Equine veterinary Educ.* 15(3): 158-163.

³⁰ Manfredi, J., H. M. Clayton, et al. (2005). "Radiographic study of bit position within the horse's oral cavity." *Equine and comparative exercise physiology* 2(3): 195-201.

³¹ Manfredi, J., H. M. Clayton, et al. (2005). "Radiographic study of bit position within the horse's oral cavity." *Equine and comparative exercise physiology* 2(3): 195-201.

³² Webber, T. (1997). *De gids voor de ruiter*. Baarn, La Rivière.

³³ Clayton, H. M. (1985). "A fluoroscopic study of the position and action of different bits in the horses mouth." *J. equine veterinary science* 5(2): 68-77.

³⁴ Amanda K. et al 2007. Rein contact between horse and handler during specific equitation movements, *Applied Animal Behaviour Science*, 108 (1–2) 157-169

tong of verhemelte meer druk krijgen, wat ernstige pijn en ongerief kan veroorzaken bij het paard.

Foto 5 Liverpoolstang met gedraaid mondstuk

1. kinketting
2. scharen
3. bitringen
4. tongboog
5. kopstukring
6. monddeel op de lagen

Foto 6 Liverpoolstang met tongboog in het mondstuk

Foto 7 Fries roosjesbit

Foto 8 Gebroken liverpoolstang

DE NEUSRIEM

De neusriem zit aan het hoofdstel om de mond van het paard dicht te houden en schuiven van het bit te voorkomen. Als het paard pijn heeft door het bit, is de eerste reactie vaak de mond opendoen of de tong tussen het bit en de pijnlijke tandvleeslagen doen. Als de neusriem strak is aangespannen, kan dit niet. Zo blijft de menner veel controle uitoefenen over de pijn in de mond van het paard, en dus over het paard zelf. Een te strakke neusriem

zorgt voor stress, verminderde bloedtoevoer en een grotere kans op verwondingen in de mond door het bit.^{35 36}

Het te strak aansnoeren van de neusriem kan gekwalificeerd worden als wreedheid, en tot diskwalificatie leiden op wedstrijden. Tijdens de training is er helaas meestal niemand die hierop toeziet omdat het trainen gebeurt op privéterreinen.

Algemeen reglement KNHS:

Artikel 46 – Wreedheid/Overbodig en publieksonvriendelijk gedrag

1. Iedere vorm van wrede of ruwe behandeling van paarden is uitdrukkelijk verboden op zowel het oefen als het losrijterrein als elders op het wedstrijdterrein.

2. Onder wreedheid, overbodig en/of publieksonvriendelijk gedrag wordt onder meer verstaan het buitensporig aanzetten van vermoeide paarden, het overmatig gebruik van zweep of karwats, een onaanvaardbaar scherp of slecht zittend bit, een neusriem waarbij er minder ruimte is tussen neusriem en neusbot dan 1,5cm (gemeten aan de bovenzijde midden op de neus), het overmatig gebruik, misbruik of voortdurend gebruik van sporen, het gebruik van elektrische apparaten, het 'barreren' van het paard, het overgevoelig maken van elk gedeelte van het paard, onder andere door het toepassen van scherpe zalf en dergelijke, het onjuist toepassen van methoden en/of hulpmiddelen alsmede alle handelingen, die in strijd zijn met de gedragscode 'Welzijn van het paard'.

DE KINKETTING

De kinketting (in sommige gevallen een lederen riempje en dan 'kinriem' genoemd) is een ketting die de linker- en rechterkant van het bit onder de kaak langs met elkaar verbindt. De ketting maakt met name contact met de randen van de onderkaak. Wanneer de teugels worden aangetrokken, kantelt door de hefboomwerking het bit en drukt de kinketting op de botrichels aan de onderkin. Omdat het onderkaakbot niet meegeeft, zullen de huid en het weefsel tussen de kinketting en het bot blootgesteld worden aan extreme druk, waardoor er gemakkelijk wonden ontstaan. De inwerking van een kinketting is dus vrijwel beperkt tot het bot van de onderkaak, wat een zeer klein oppervlak is. Des te kleiner het oppervlak van inwerking, des te groter de druk per centimeter en des te meer pijn het aansnoeren doet.

³⁵ McGreevy, P., et al., How riding may affect welfare: What the equine veterinarian needs to know. *Equine Veterinary Education*, 2011. 23(10): p. 531-539.

Randle, H. and P. McGreevy, The effect of noseband tightness on rein tension in the ridden horse. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 2013. 8(2): p. e18-e19.

Fenner, K., et al., The effect of noseband tightening on horses' behavior, eye temperature, and cardiac responses. *PloS one*, 2016. 11(5): p. e0154179. 91. McGreevy, P., A. Warren-Smith, and Y. Guisard, The effect of double bridles and jaw-clamping crank nosebands on temperature of eyes and facial skin of horses. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 2012. 7(3): p. 142-148.

³⁶ Fenner K, Yoon S, White P, Starling M, McGreevy P (2016) The Effect of Noseband Tightening on Horses' Behavior, Eye Temperature, and Cardiac Responses. *PLoS ONE* 11(5): e0154179. doi:10.1371/journal.pone.0154179

DE OPZETTEUGEL

De opzetteugel is een touw of riem dat vanaf het schoftdeel van het tuig boven langs de hals naar de bovenzijde van het hoofdstel loopt langs de nek van het paard. Het zit aan het bit of aan een extra bitje vast. Het doel van de opzetteugel is: invloed uitoefenen op de houding van de hals en het hoofd van het paard. Met opzetteugel houdt het paard zijn hals en hoofd rond, hoog en kort. Als het paard zijn nek wil strekken of zijn hoofd omlaag wil doen, dan trekt de opzetteugel aan het bit en dus aan de mond van het paard. Met de opzetteugel wordt het paard dus in een onnatuurlijke houding gedwongen.

Op een van de door ons bezochte evenementen werd gezegd: *Een opzet willen ze ook verbieden. Dat is een touwtje langs de nek aan een leren bitje of ijzeren, zo dun als m'n pink... achter het gewone bit in de mond. Dat is een soort hulpmiddel. Dat als het paard wil zakken met het hoofd, dan heeft hij een steuntje om zijn hoofd niet naar beneden te doen. Dan weet hij ook "oh ik kan niet verder". Dat is net als een dubbel ijzer, een hulpmiddel. Ze hebben er geen last van.*

Foto 9 Aparte opzetmaterialen worden gemaakt om het paard nog meer in de vorm te laten lopen. Ook de tong van dit paard is vastgeknoopt om verzet tegen het bit te voorkomen. Deze situatie is gefilmd in Amerika. Vergelijkbare trainingmethoden zijn ook in Nederland toegestaan.

VASTBINDEN VAN DE TONG

Tijdens trainingen wordt soms de tong van het paard vastgebonden met een touwtje. Door de tong vast te binden, zorgt men ervoor dat het paard zijn tong niet kan gebruiken om de druk van het bit in zijn mond te verlichten of te ontwijken. Naast bijvoorbeeld het straktrekken van de neusriem is dit een manier om de menner meer controle op het paard te laten uitoefenen. Het paard wordt zo de mogelijkheid om de pijn in zijn mond te verzachten, ontnomen.

Foto 10 Voorbeeld van het vastbinden van de tong in de drafport. Dit gebeurt ook bij training in de aangespannen sport. Op wedstrijden in de aangespannen sport is dit verboden en zie je het vastbinden van de tong niet.

BEENACTIE: TE LANGE HOEVEN, ZWARE IJZERS EN TRAINING

De beenbeweging van het paard is een heel belangrijk onderdeel bij de beoordeling in de aangespannen paardensport. Een overdreven hoge en ruime beweging van de benen wordt als sierlijk en dus gewenst gezien. Omdat deze gewenste beweging voor het paard niet natuurlijk is, worden diverse middelen en methoden ingezet om het paard toch zo te laten bewegen.

TE LANGE HOEVEN EN DUBBELE HOEFIJZERS

Een paard met te lange hoeven en/of extra dikke, zwaardere hoefijzers maakt langzamere, kortere en hogere stappen dan een paard met normale hoeven.³⁷ Hierdoor worden de gewrichten extra belast en staat er meer druk op de voorkant van de hoef.^{38 39}

Een hoef die te lang is, komt niet met de straal tegen de grond, waardoor het paard verminderd contactgevoel heeft met de bodem. De straal is het stootkussen van de hoef, dat schokdemping geeft en grip op de bodem. Te lange hoeven verminderen de bloedcirculatie in de hoef.

³⁷ Waldern *et al* 2013. Effects of shoeing on limb movement and ground reaction forces in Icelandic horses at walk, tölt and trot, The Veterinary Journal, 198(1) p103-108

³⁸ Page, B.T. and T.L. Hagen, Breakover of the hoof and its effect on structures and forces within the foot. Journal of Equine Veterinary Science, 2002. 22(6): p. 258-264

³⁹ Weishaupt *et al* 2013 Effects of shoeing on intra- and inter-limb coordination and movement consistency in Icelandic horses at walk, tölt and trot, The Veterinary Journal, 198(1) p109-p113

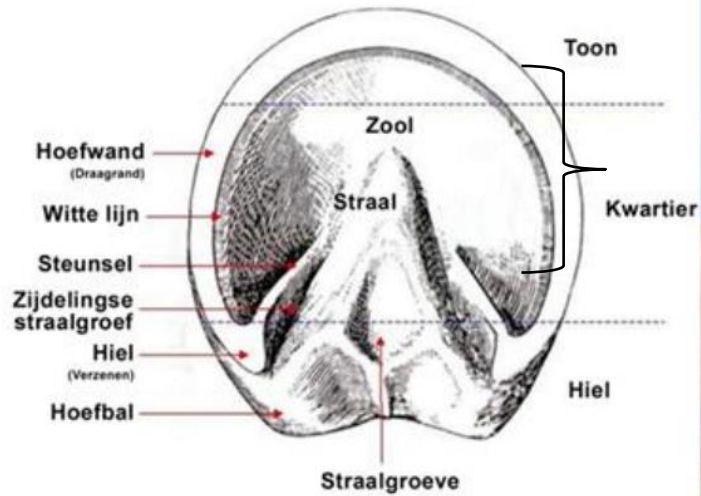

Foto 11 De gezonde hoof (Bron: paardenhoeven.info)

Als de zijkanten van een hoof te lang zijn, drukken die de hoofwand opzij (dit noemt men 'flair') of de hoof brokkelt af, of de haarlijn (kroonrand) wordt omhoog gedrukt. Soms neemt de druk op de kroonrand zo toe dat die omhoog bolt en de zool ook erg hol komt te staan.⁴⁰ Dit is regelmatig te zien bij tuigpaarden die op te lange hoeven staan. De verdrukking in de hoof zorgt voor een verminderde ontwikkeling van het hoefweefsel en kan problemen zoals hoefkatrolontsteking in de hand werken. Op foto 13 is goed te zien dat de hoof te lang is en de kroonrand onderhevig is aan foutieve druk.

⁴⁰ Ramey, P., Care and rehabilitation of the equine foot. 2011: Hoof Rehabilitation Publishing, LLC.

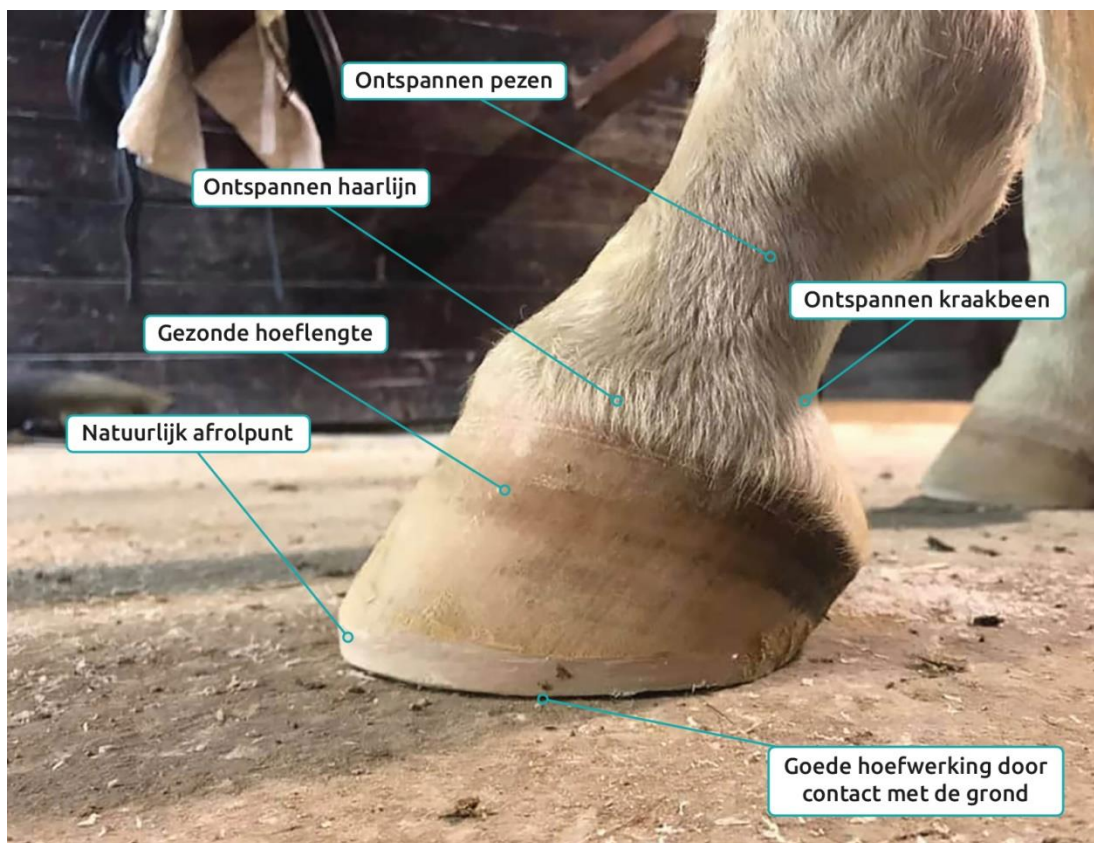

Foto 12 Een vrij gezonde hoof

Ook bij een hoof met dubbele hoefijzers gaat de natuurlijke werking van de hoof verloren. De straal drukt minder op de grond en de ontwikkeling van het weefsel in de hoof verslechtert hierdoor.⁴¹ Dubbele hoefijzers zorgen net als te lange hoeven voor pijnlijke druk op de omliggende weefsels.^{42 43 44} Onnatuurlijke bewegingen en pijnlijke hoeven vergroten de kans op blessures bij het paard.

⁴¹ Ramey, P., Care and rehabilitation of the equine foot. 2011: Hoof Rehabilitation Publishing, LLC.

⁴² Jackson, J., Horse owners guide to natural hoof care. 2002: Star Ridge Pub.

⁴³ Page, B.T. and T.L. Hagen, Breakover of the hoof and its effect on structures and forces within the foot. Journal of Equine Veterinary Science, 2002. 22(6): p. 258-264

⁴⁴ Ramey, P., Care and rehabilitation of the equine foot. 2011: Hoof Rehabilitation Publishing, LLC.

Foto 13. Bij diverse tuigpaarden zijn hoefproblemen zichtbaar (Bron foto Workum 2019).

Foto 14 Extra hoefijzers voor extra gewicht en lengte aan het onderbeen (Bron foto: Workum 2019)

TRAININGS-HULPMIDDELEN AAN DE BENEN

Om paarden te trainen in het maken van extreme beenbewegingen wordt er gebruik gemaakt van trainingsmiddelen die niet bepaald diervriendelijk zijn. Op een door ons bezocht evenement werd door een VTN-lid over de trainingsmethoden gezegd: *“Het dierenwelzijn wordt wel helemaal aan banden gelegd. Het is ook niet allemaal even diervriendelijk natuurlijk... Je ziet het direct in de beweging... met elastieken, ze proberen van alles.”*

Om de extreme beenbewegingen te trainen, worden er bijvoorbeeld kettingen om de benen gedaan, die bij elke stap tegen de gevoelige kootholtes tikken. Ook worden er loodringen omgedaan of banden met metalen ringen (foto 15 en 16) die bij elke stap tegen de gevoelige kroonrand tikken. De kettingen en ringen zorgen ervoor dat het paard zijn benen meer ‘uitslaat’. Om het effect van dergelijke trainingsmiddelen nog verder te versterken, kan de huid van de paarden gevoelig worden gemaakt door deze vóór een training in te smeren met brandende middeljes. ‘Soaring’ noemt men dit. Het wordt veel toegepast bij showwedstrijden in de Verenigde Staten. Het is niet bekend of dit in Nederland ook wordt gedaan.

Foto 15 Loodringen voor het trainen

Foto 16 Tikkende metalen ringen voor het trainen. De ringen tikken op de gevoelige kroonrand, vergelijkbaar met het nagelbed bij mensen.

Om de beweging van het paard meer te trainen, wordt er soms ook gebruikgemaakt van elastieken. Deze worden aan de benen bevestigd, zoals te zien op foto 17 en 18. De foto's komen uit Amerikaanse en Nederlandse trainingssituaties. Tijdens het door ons bezochte evenement werd over trainen met elastieken gezegd: *Als iemand dat niet goed doet, wordt een paard helemaal kapotgereden. Je ziet in de baan of mensen die goed gebruiken, of een paard onregelmatig loopt of niet... er is wel goede begeleiding in, bij de vereniging.*

Het gebruik van hulpmiddelen om het paard extreme beenbewegingen te laten maken, vergroot het risico op overstrekken van enkels en kniegewrichten.⁴⁵ Het valt te verwachten dat de extreme beenbewegingen een negatief effect op de gewrichten hebben, en het risico op blessures vergroten.⁴⁶ Daarnaast zijn de middelen pijnlijk of op z'n minst irriterend voor het paard.

⁴⁵ Murphy, J. (2008) Boots on horses: limb protection or hyperflexion training aids in the show jumping horse. J. appl. Anim. Welf. Sci. 11, 223- 227.

⁴⁶ Murphy, J. (2009) Weighted boots influence performance in show-jumping horses. Vet. J. 181, 74- 76.

Foto 17 Elastieken aan de voor- en achterbenen, die de beenbeweging moeten trainen. Screenshot van de situatie in de VS.

Foto 18 Elastieken aan de voorbenen, die de beenbeweging moeten trainen. Screenshot ontvangen van een particulier uit Brabant.

HET AANTASTEN VAN DE ZINTUIGELIJKE WAARNEMING

Een mogelijk minder opvallende, maar veelvoorkomende vorm van welzijnsaantasting bij paarden, is het aantasten van hun zintuigelijke waarneming.

TASTHAREN EN OORHAREN

De tastharen (neus en mond) en oorharen van de paarden worden vaak geheel of gedeeltelijk afgeschoren, omdat dit mooier wordt gevonden. Tastharen zijn heel belangrijk voor paarden: ze worden gebruikt bij het zoeken naar voedsel, en om de omgeving te verkennen. Ze voorkomen verwondingen aan het hoofd doordat het paard zijn directe omgeving ermee kan aftasten. Door de stand van hun ogen hebben paarden recht voor hun hoofd een blinde vlek; de tastharen vangen die blinde vlek op. Het is niet bekend of het verwijderen van de tastharen zelf pijn doet, maar wel is aangetoond dat paarden met geschoren tastharen zich vaker stoten.⁴⁷

De oorharen beschermen het oor tegen weersinvloeden, insecten en vuil. Het afscheren van deze haren maakt het oor kwetsbaar.

In Frankrijk en Duitsland is het verboden om de tastharen te scheren, en ook de Nederlandse sectorraad raadt het af.^{48 49 50} In de *Gids voor Goede Praktijken* wordt aangegeven dat het voor paarden beter is om helemaal niet aan de snor- en oorharen te komen, tenzij die tot onredelijke proporties doorgroeien. Aangeraden wordt om de neusharen in ieder geval niet korter dan een centimeter te scheren.⁵¹

⁴⁷ <https://www.uu.nl/nieuws/hoe-werkt-dat-eigenlijk-de-tastharen>

⁴⁸ <https://www.horses.nl/algemeen/scheren-neusharen-en-oren-duitsland-verboden/>

⁴⁹ <https://www.dehoevslag.nl/laatste-nieuws/frankrijk-verbiedt-trimmen-van-tastharen.html>

⁵⁰ <https://www.sectorraadpaarden.nl/2012/10/12/scheer-jij-de-oren-van-je-paard-nog-kaal/>

⁵¹ <https://www.uu.nl/nieuws/hoe-werkt-dat-eigenlijk-de-tastharen>

OORDOPPEN

Oren worden niet alleen geschoren, maar er worden ook oordoppen in gestopt (zie foto 19). Deze oordoppen dwingen de oren in een 'vriendelijke' stand. Ze zorgen er echter ook voor dat het paard minder hoort, waardoor het minder op geluiden kan reageren. Een vrolijk/vriendelijk paard in een natuurlijke houding zal zijn oren naar voren richten. Een paard dat niet blij is, draait de oren naar achteren, maar de oordoppen maken dit onmogelijk. De KNHS heeft het gebruik van oordoppen tijdens wedstrijden per 1 april 2019 verboden. Hier is de VTN het niet mee eens.⁵² Ondanks het verbod werden er bij het door ons in oktober 2019 bezochte evenement toch bij één van de geobserveerde paarden oordoppen gebruikt. Waarom hier niet op is gehandhaafd, is ons onbekend.

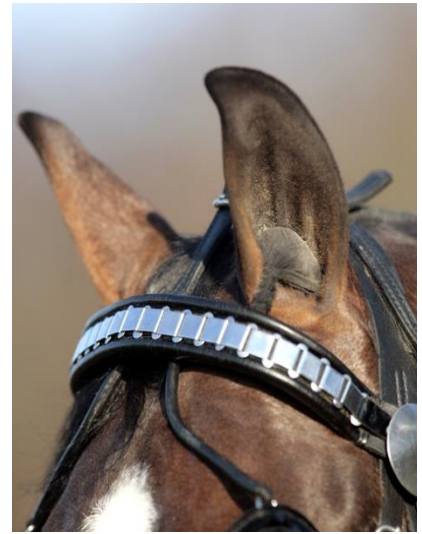

Foto 19 Oordoppen bij een paard met uitgeschoren oren.

OOGKLEPPEN

Tot slot wordt met behulp van oogkleppen het zicht van het paard beperkt. Doordat de ogen van een paard aan de zijkant van het hoofd zitten, heeft een paard een breed gezichtsveld. Dit is belangrijk om goed de omgeving en soortgenoten in de gaten te kunnen houden. Oogkleppen zijn eigenlijk bedoeld om stress in het verkeer te voorkomen. Bij de aangespannen paardensport zitten ze echter vaak standaard aan het hoofdstel. Dit kan zijn 'voor de sier', 'omdat het zo hoort' of om het paard minder zicht te geven op de omgeving.

04

WET- EN REGELGEVING

Specifieke wetgeving gericht op wat wel of niet is toegestaan binnen de paardensport bestaat in Nederland niet. Er is uitsluitend algemene wetgeving, gericht op het omgaan met en verzorgen van dieren: de *Wet Dieren*. De KNHS heeft wel eigen wedstrijdreglementen, waar deelnemers zich tijdens wedstrijden van de KNHS aan moeten houden. Sinds 2019 is er discussie of de verenigingen die zich bezighouden met de aangespannen sport zich zullen afscheiden van de KNHS. In 2020 hebben vier regionale en één nationale tuigpaardvereniging (VTN) een nieuwe vereniging opgericht: de Vereniging van Eigenaren en Rijders Tuigpaarden (VERT). Augustus 2020 hebben de KNHS en de drie verenigingen van de aangespannen sport (VTN/VERT, VHN en VFT) na intensieve gesprekken besloten niet verder te gaan met elkaar. De aangespannen sport blijft wel ook nog bestaan onder de paraplu van de KNHS. Hoe dit verder wordt ingevuld is op data van publiceren van dit rapport onbekend.

⁵² <https://www.horses.nl/tuigpaarden/update-vtn-berichtgeving-onjuist-nog-steeds-sprake-van-afsplitsing-knhs/>

Er zijn indicaties dat de meningsverschillen gaan over een aantal van de in dit rapport genoemde misstanden met het aangespannen rijden, zoals het gebruik van oordoppen en opzetteugel.

Details over de invulling van het toekomstige reglement met het oog op dierenwelzijn zijn bij Stichting Dier&Recht niet bekend. In juli 2020 hebben we bij de VERT geïnformeerd welk reglement momenteel gehanteerd wordt, maar hierop is voor 1 September 2020 geen antwoord gegeven.

Overigens is het belangrijk dat we ons realiseren dat de regels alleen gelden op wedstrijden: thuis, tijdens trainingen, kunnen er wél ongecontroleerd allerlei hulpmiddelen gebruikt worden. Voor de situatie thuis geldt de *Wet Dieren*.

WET DIEREN

De *Wet Dieren* erkent de intrinsieke waarde van het dier. Dat wil zeggen dat inbreuk maken op het welzijn van dieren zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Dieren moeten onder andere gevrijwaard zijn van pijn, verwondingen, angst, chronische stress en beperking van hun natuurlijk gedrag (*Art 1.3*). Het is strafbaar om zonder redelijk doel bij een dier pijn of letsel te veroorzaken en de gezondheid of het welzijn van een dier te benadelen (*Art 2.1 lid 1*).

‘ZONDER REDELIJK DOEL’

Mennen (rijden met een paard voor de wagen) is ook goed mogelijk zonder aversieve trainingsmethoden (zie foto 20 en 21 hieronder). Bij de aangespannen sport, waarbij het showaspect een grote rol speelt, lijkt een ontspannen houding zoals die van de paarden hieronder geen optie.

Foto 20 Mennen zonder bit of andere aversieve methoden

Foto 21 Mennen zonder bit of andere aversieve methoden

De huidige manier van aangespannen wedstrijden rijden verlangt een dermate onnatuurlijke houding en beweging van de paarden dat hun welzijn en gezondheid niet gewaarborgd kunnen worden. De wedstrijden en het showelement hebben als enig doel de mens te plezieren. Geen ‘redelijk doel’ dus.

AANGESPANNEN SPORT IN HUIDIGE FORM ONWETTIG

Veel van de gebruikte hulpmiddelen maken het een paard onmogelijk een natuurlijke houding aan te nemen of op een natuurlijke manier te bewegen. Ze vergroten derhalve de kans op blessures ('pijn en letsel', zoals genoemd in de *Wet Dieren*). Ook veroorzaken de hulpmiddelen zelf vaak pijn op het moment dat ze gebruikt worden, en kunnen ze letsel veroorzaken dat langdurig pijn geeft. Denk alleen al aan de verwondingen die het bit in de mond kan veroorzaken: tijdelijke pijn door het scheuren van de mondhoeken, of chronische pijn door het vervormen van het kaakbot.

Binnen de aangespannen paardensport wordt de wetgeving met voeten getreden. Zowel de toegestane hulpmiddelen bij wedstrijden als de middelen die bij trainingen worden gebruikt, tasten op diverse manieren het welzijn en de gezondheid van paarden aan. Het beoefenen van een hobby of sport is geen 'redelijk doel' zoals genoemd in de *Wet Dieren*. Het dierenleed kan dus makkelijk voorkomen worden. Door de NVWA wordt echter niet actief gehandhaafd.

Het is noodzakelijk dat er een wetsartikel komt dat dwangmiddelen en schadelijke trainings- en showmethoden verbiedt aangezien ze geen redelijk doel hebben. Dergelijke wetgeving kan de handhaving verbeteren in alle disciplines van de paardensport.

Dit alles betekent trouwens niet dat het rijden met een sulky of menwagen in zijn algemeenheid verboden moet worden. Dit is namelijk ook goed mogelijk zonder pijnlijke dwangmiddelen en aversieve trainingsmethoden.

WEDSTRIJDREGLEMENT KNHS

Het wedstrijdreglement van de KNHS geeft ruimte voor het gebruik van hulpmiddelen die het welzijn van het paard aantasten en pijn en letsel kunnen veroorzaken. Zo zijn staartbeugel, opzetteugel, bit met hefboomwerking en verzwaaard beslag momenteel toegestaan voor gebruik tijdens wedstrijden. De criteria waarop de paarden volgens het wedstrijdreglement worden beoordeeld, vragen een onnatuurlijke houding en beweging van het paard, en moedigen daardoor onvriendelijke trainingsmethoden aan.

De KNHS heeft in april 2019 de wedstrijdreglementen aangepast met als doel enkele welzijnsproblemen aan te pakken. Gebruik van oordoppen om de oren te fixeren is sinds 1 april 2019 verboden; gebruik van de opzetteugel is met ingang van 1 april 2021 verboden.⁵³ In bijlage I zijn relevante onderdelen uit het wedstrijdreglement opgenomen. Voor de aangespannen sport rijdend onder de paraplu van de KNHS gelden deze regels.

WEDSTRIJDREGLEMENT BIEDT ONVOLDOENDE BESCHERMING AAN PAARDENWELZIJN.

In 2007 stelt het Wageningen-rapport *Memoires van de Wet Dieren* dat de paardensport een goedwerkend zelfregulerend systeem is. Maar het lukt de sector zelf niet om de toegenomen wetenschappelijke kennis met betrekking tot een diervriendelijke manier van paardenhouden en omgang met paarden te implementeren. Stichting Dier&Recht concludeert herhaaldelijk dat er te veel misstanden zijn om de regulatie aan de sector over

⁵³ <https://www.knhs.nl/media/16046/wijzigingen-wedstrijdreglement-aangespannen-sport-2019.pdf>

te kunnen laten. Bovendien vinden er diverse evenementen en wedstrijden plaats buiten de KNHS-regulaties om, die buiten enige vorm van controle vallen.

Gezien de misstanden in de competitieve paardensport in zijn algemeenheid en de aangespannen paardensport in het bijzonder, kan men stellen dat wedstrijdreglementen van de paardensector zelf, onvoldoende zijn om het welzijn en de gezondheid van paarden in de paardensport te waarborgen. Er is wetgeving nodig waar iedere ruiter, menner of trainer zich aan moet houden bij het trainen van paarden.

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

In de aangespannen paardensport is uiterlijk vertoon belangrijker dan het welzijn en de gezondheid van de dieren. Er worden diverse middelen en methoden gebruikt om controle over het paard uit te oefenen en diens houding (extreem) te beïnvloeden. Daarbij worden zintuigen van het paard vaak geheel of gedeeltelijk uitgeschakeld. Deze middelen en methoden zorgen voor stress, pijn en letsel, en beletten het paard in het uitoefenen van natuurlijk gedrag.

De *Wet Dieren* erkent de intrinsieke waarde van het dier. Het is strafbaar om zonder redelijk doel pijn of letsel bij een dier te veroorzaken en de gezondheid of het welzijn van een dier te benadelen (*Art 2.1 lid 1*).

Stichting Dier&Recht concludeert dan ook dat het absolute noodzaak is dat er zo snel mogelijk specifieke regelgeving wordt ingevoerd voor het gebruik van hulpmiddelen en trainingsmethoden in de aangespannen paardensport. Er dient een verbod te komen op bepaalde trainingsmethoden en op het gebruik en bezit van de bijbehorende attributen, waaronder in ieder geval:

- opzetteugels en bijbehorende bidden, hulpteugels en andere middelen waardoor het paard zijn hoofd niet vrij kan bewegen;
- bidden met een hefboomwerking en kinkettingen, draaiingen in het mondstuk, of andere vormen van extra pijnlijke inwerking;
- kettingen voor om het been, loodringen en elastieken voor aan de benen;
- verzwaarde en dubbele hoefijzers;
- oordoppen en bijbehorende beugels.

Daarnaast willen wij:

- een algeheel verbod op het vastzetten van het paardenhoofd in rust of tijdens training (bijvoorbeeld door middel van een opzet- of bijzetteugel);
- een verbod op het vastbinden van de tong;
- strengere controles op, en zware consequenties bij te lange hoeven;
- strengere controles op, en zware consequenties bij gemberen;
- strengere controles op, en zware consequenties bij het te strak aansnoeren van de neusriem.

Behalve een verbod op bepaalde trainingsmethoden en hulpmiddelen, willen we ook een verbod op het afscheren van tastharen en het uitscheren van oren. In Duitsland en Frankrijk

is zo'n verbod er al. Bovendien moet het hippisch onderwijs aangespoord worden om niet langer te motiveren tot het afscheren van tastharen en het uitscheren van oren.

Deze regelgeving kan gecombineerd worden met de eerder door ons aanbevolen verbeteringen voor leefomstandigheden van paarden: zie hiervoor onze rapporten *Eenzame paarden in de wei* en *Misstanden op de manege*.^{54 55}

⁵⁴ <https://www.dierenrecht.nl/eenzame-paarden-in-de-wei>

⁵⁵ <https://www.dierenrecht.nl/misstanden-maneges>

BIJLAGE I: WIJZIGING ARTIKEL 817 - AANVULLINGEN TUIGPAARDEN HULPMIDDELEN

Opzetteugel Het gebruik van een opzetteugel is uitsluitend toegestaan met het gebruik van een opzetbit. Bij de opzetbitten is het gebruik van mondstukken naar keuze, mits deze zo zijn, dat ze de paardenmond niet verwonden, toegestaan. Wanneer het opzetbit een gebroken mondstuk heeft, mag dit niet dunner zijn dan 5 mm. Een te strakke of anderszins niet correct bevestigde opzetteugel heeft ter beoordeling van de jury uitsluiting of diskwalificatie tot gevolg.

Per 1 april 2021 is het gebruik van de opzetteugel niet meer toegestaan

Staartbeugel Het gebruik van een staartbeugel is toegestaan mits deze niet hoger is dan 20 cm en van een dusdanig model en zodanig bekleed dat het paard er geen beschadiging aan overhoudt. De staart mag niet worden vastgezet aan de beugel.

Verzwaard beslag Verzwaard beslag is toegestaan onder de voorwaarde dat het basisbeslag niet dikker mag zijn dan 12 mm en een tussenzooltje van rubber of leer tussen de hoef en het eerste ijzer niet dikker mag zijn dan 5 mm.

Het tegenijzer van kunststof of aluminium mag niet meer zijn dan 18 mm. Wanneer er een tegenijzer gebruikt wordt van ijzer dan mag deze niet dikker zijn dan 12 mm. De totale dikte van het hoefbeslag mag niet meer bedragen dan 35 mm. Overtreding heeft diskwalificatie tot gevolg.

Oordoppen Het gebruik van oordoppen is toegestaan mits de oordoppen voldoen aan onderstaande voorwaarden: De maximale doorsneden van een oordop mag niet meer dan 3,5 cm bedragen. Het binnenste deel van de oordop moet zijn bekleed met schuimrubber, dat overtrokken dient te zijn met zachte stof. De verbinding tussen de rechter- en linkeroordop dient te zijn vervaardigd van buigzaam draadmateriaal. Deze verbinding dient aan beide uiteinden eveneens met stof bekleed te zijn. De verbinding dient zodanig aan het frontdeel bevestigd te zijn, dat deze naar links en rechts kan schuiven. Het frontdeel mag niet verbonden zijn met de zogenaamde windriemen. Het gebruik van oorsteunen is verboden.

Met ingang van 1 april 2019 is het gebruik van oordoppen binnen de gehele aangespannen sport niet meer toegestaan.

Wijziging Artikel 818 - Aanvullingen Hackneys

Hulpmiddelen Opzetteugel (zie bij tuigpaarden) per 1 april 2021 niet meer toegestaan.

Staartbeugel (zie bij tuigpaarden) **Verzwaard beslag** **Verzwaard hoefbeslag** is toegestaan onder de voorwaarde dat er geen dubbele ijzers mogen worden gebruikt. De totale dikte van het hoefbeslag mag niet meer bedragen dan 20 mm. Overtreding heeft diskwalificatie tot gevolg.

BIJLAGE II: MEMORIE VAN TOELICHTING WET DIEREN

Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 31 389, nr. 3 51

4.2.3.8. WEDSTRIJDEN

De mogelijkheid tot het houden van wedstrijden met dieren wordt, in het verlengde van het vigerend beleid, gecontinueerd. Ook wedstrijden dienen echter uit het oogpunt van dierenwelzijn zorgvuldig te worden georganiseerd en te verlopen. Wedstrijden worden vooral gehouden met paarden, windhonden en duiven. De voorgestelde voorzieningen daartoe zijn opgenomen in artikel 2.15. De regels ter zake kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden vastgesteld. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen vanuit diergezondheidsoogpunt relevante regels worden gesteld die zijn gericht op het voorkomen van de toediening van stimulerende middelen aan de dieren waarmee de wedstrijden worden gehouden. Deze regels kunnen een verbod inhouden. Dit is een wijziging ten opzichte van artikel 63 van de GWWD waarbij dopinggebruik is verboden, voor zover het aangewezen substanties betreft. Deze aanwijzing heeft echter in de praktijk nooit plaatsgehad.

Op dit moment functioneert er in de paardensector al een goed werkend privaat systeem. Het wedstrijdreglement bij de draf en rensport kent een streng dopingregime. Ook bij de windhondensport is voorzien in een streng toezicht ter voorkoming van dopinggebruik.

De basis om een verbod te stellen op het gebruik van stimulerende middelen bij dieren Tweede waarmee wedstrijden worden gehouden heeft derhalve de functie van stok achter de deur. Wanneer op grond van de bestaande private systemen het toedienen van doping onvoldoende wordt tegen gegaan, kan alsnog een verbod in de regelgeving worden opgenomen. In artikel 41 van de GWWD is een verbod opgenomen op het toelaten tot wedstrijden en deelnemen aan wedstrijden met dieren waarop een ingreep is verricht die niet is toegestaan. Een zelfde verbod wordt voorgesteld in het vijfde en zesde lid van artikel 2.15.

Artikel 2.15 De regulering van wedstrijden met dieren is primair een private aangelegenheid.

De overheid kan echter ook regels stellen ter bescherming van dieren of ter voorkoming van de verspreiding van dierziekten. Hiervoor bieden het eerste en tweede lid de basis. Op grond van onderdeel e van het tweede lid kan een verbod worden gesteld op toelaten tot en het deelnemen aan wedstrijden met dieren, waarbij met name wordt gedacht aan dieren die één of meer aangewezen aandoeningen of uiterlijke kenmerken hebben waarvoor krachtens artikel 2.6, tweede lid, onderdeel a, onder 1°, een fokverbod kan worden ingesteld. Een zelfde verbod kan thans worden gesteld op grond van artikel 55 GWWD. Het derde lid bepaalt dat er regels kunnen worden gesteld over het gebruik van doping bij wedstrijddieren. Hierbij moet in eerste instantie worden gedacht aan het reguleren van doping in de draf- en rensport

en bij springconcoursen. Er kunnen echter ook regels worden gesteld over dopinggebruik bij andere dieren dan paarden. Op grond van het vierde lid kan het gebruik van doping worden verboden. Onder het begrip «wedstrijd» vallen ook keuringen en tentoonstellingen met een wedstrijdelement. Voor dat soort evenementen biedt dit artikel een aanvulling op de regels in artikel 2.16.

WOENSDAG 19 JULI 1967

Aantekeningen bij een concours hippique

Stadsmensen weten van tuigpaarden te weinig

Het seizoen van het concours hippique is voor Friesland weer aangebroken. Leeuwarden opent a.s. vrijdag de rij, gevolgd door Buitenpost (woensdag 2 augustus) en Rijs (zaterdag 3 augustus). Bovengenoemde drie hippische festijnen worden steeds door een groot aantal toeschouwers bezocht. Vernuft het grootste deel van deze toeschouwers komt evenwel uit de plattelandsbevolking. Stadsmensen bezoeken maar heel weinig een concours hippique. Dat ligt voornamelijk aan het feit, dat de mensen uit de stad onvoldoende op de hoogte zijn van de gang van zaken op een concours hippique. Om hierin wat verandering te brengen, hebben wij een praatje gemaakt met insiders, de heren J. F. Kamphuis (Groningen) en R. K. Veistra (Marssum).

Het concours hippique is beslist niet een gebeuren van de laatste tijd. Zo werden tussen 1830 en 1840 al paardesport-festijnen gehouden. Hieruit is het concours hippique van heden ontstaan. In de eerste helft van de negentiende eeuw waren het de eigenaren van de z.g. herestallen, die hun mooie paarden in onderlinge wedstrijden lieten uitkomen. Het deskundig beoordeelden lieten zij over aan keurmeesters. En dat gebeurt nog steeds, al is het woord keurmeester op het tegenwoordig concours hippique vervangen door jurylid.

Het concours hippique, dat vrijdag in de Friese hoofdstad wordt gehouden, is uitermate geschikt voor leken op het gebied van de paardesport. Immers Leeuwarden biedt een zeer veelzijdig programma. Wat de springnummers betreft, is de leek door de televisie wel aardig op de hoogte gebracht, maar van de rubrieken tuigpaarden weet de leek maar heel weinig.

Voordat de tuigpaarden het commando „heren, afrijden op de rechter hand“ van de ringmeester krijgen, stellen de ridders met hun paarden zich op voor de jury. De jury bij een concours hippique bestaat uit drie personen. Een van de drie personen is arbiter. De andere twee leden jureren. Kunnen zij het niet eens worden over de plaatsing van de paarden, dan raadplegen zij de arbiter en zijn beslissing wordt dan als definitief aangenomen. Waar let nu de jury bij het opstellen van de paarden op?

Drie punten

In hoofdzaak op de volgende drie punten: a. het type; b. de bouw; c. de aanspanning. Meestal ziet men de juryleden dan ook korte aantekeningen maken. Deze aantekeningen slaan dan vaak op het gebruik van hulpmiddelen door de concours-paarden. Ook hier heeft de jury bij het bekendmaken van de definitieve uitslag mee te maken. Welke zijn nu die hulpmiddelen?

Gemberen mag niet

Zo wordt bij de hackneys, een Engels ras, veel gereden met de z.g. opzettengel. Dit wordt gedaan om de houding van het paard nog deftiger te maken. Dan maken de tuigpaarden gebruik van verzwaarde tuiers en de Friese paarden van beslag. Met al deze hulpmiddelen heeft de jury maar ernstig rekening te houden met de plaatsing van de paarden. Aan het paard met de minste hulpmiddelen, zal dan de voorkeur worden gegeven. Het zo bekende gemberen van de paarden mag niet meer in de ring. „Het was

een kwelling voor het dier“, aldus de heer J. F. Kamphuis.

Waar wordt nu op gelet, wanneer de paarden in de ring zijn? In de eerste plaats op de actie van de viervoeter. Die actie moet ruim zijn. Het moet zo zijn, dat het lijkt alsof het paard zich niet inspant. Verder wordt o.m. gelet op een fijne en fiere houding. Ook het orenspel speelt hier een grote rol.

Bij de tweespannen is het zo, dat de paarden bij elkaar moeten passen qua kleur, bouw en aftekening. Zij moeten verder even groot zijn. Men ziet dan ook vaak bij de opstelling de juryleden achter de paarden langs lopen. De tweespannen moeten het beeld geven, dat zij dezelfde beweging hebben. Nederland is één van de weinige landen, waar het z.g. Engelse span — een vos met een schimmel — geregeld op de concoursen is te zien. Zo'n span doet het meestal wel bij de jury en het publiek.

Tandemnummers

Een attractief onderdeel van een concours hippique vormen ook altijd de tandemnummers. Hier zijn de paarden voor elkaar aangespannen. Het voerpaard speelt hier een zeer belangrijke rol. „Het voerpaard is de kroon op het tandem“, aldus de heer Kamphuis. Het is zo, dat bij de tandem-rubrieken het achterpaard in de „stokken“ loopt en het tuig draagt, terwijl het voerpaard er helemaal vrij voor loopt. Het achterpaard trekt de tandemwagen. Welke paarden zijn er nu te zien op een concours hippique? Dat zijn naast de paarden Fries ras, de tuigpaarden van het Gelderse en Groningse type en de hackneys.

Vandaag en morgen

Vandaag:

Films: Tivoli 3 en 6 u. „Samen uit, samen thuis“ (a.l.) ☆ Cinema 3 en 6 u. „Operatie Vrouwen-vradje“ (14 j.) ☆ Leeuwarder 8 u. „Lief zijn voor de bouwvakkers“ (a.l.)

Exposities: Van Huisen 10-10 u., werk Stroosma, Hoelen en Rusticus ☆ Prinsentuin 9-5 u., Binnen Buiten ☆ Prinseschof 9-12 en 2-5 u., werk J. Hekman en Emmy Eerdmans ☆ Fries Museum 9-12.30 en 2-5 u., geopend ☆ Fries Natuurhistorisch Museum 2-5 u., geopend.

Allerlei: Oude veemarkt-terrein: kermis ☆ Grote Kerk 8 u., Simon C. Jansen (orgelconcert) ☆ Harmonie 10 u., FRS ☆ Harmonie 7 u., „Roosje Sien“ Nachtdienst anotheken: Centrale

De kritiek op de aangespannen sport is niet nieuw. Vijftig jaar geleden was men ook al op de hoogte van misstanden als het gebruik van gember of andere brandende stofjes op de anus. Ook toen al werd het welzijn van de paarden aangetast door het vastzetten van het paardenhoofd en het gebruik van extra zware hoefijzers.